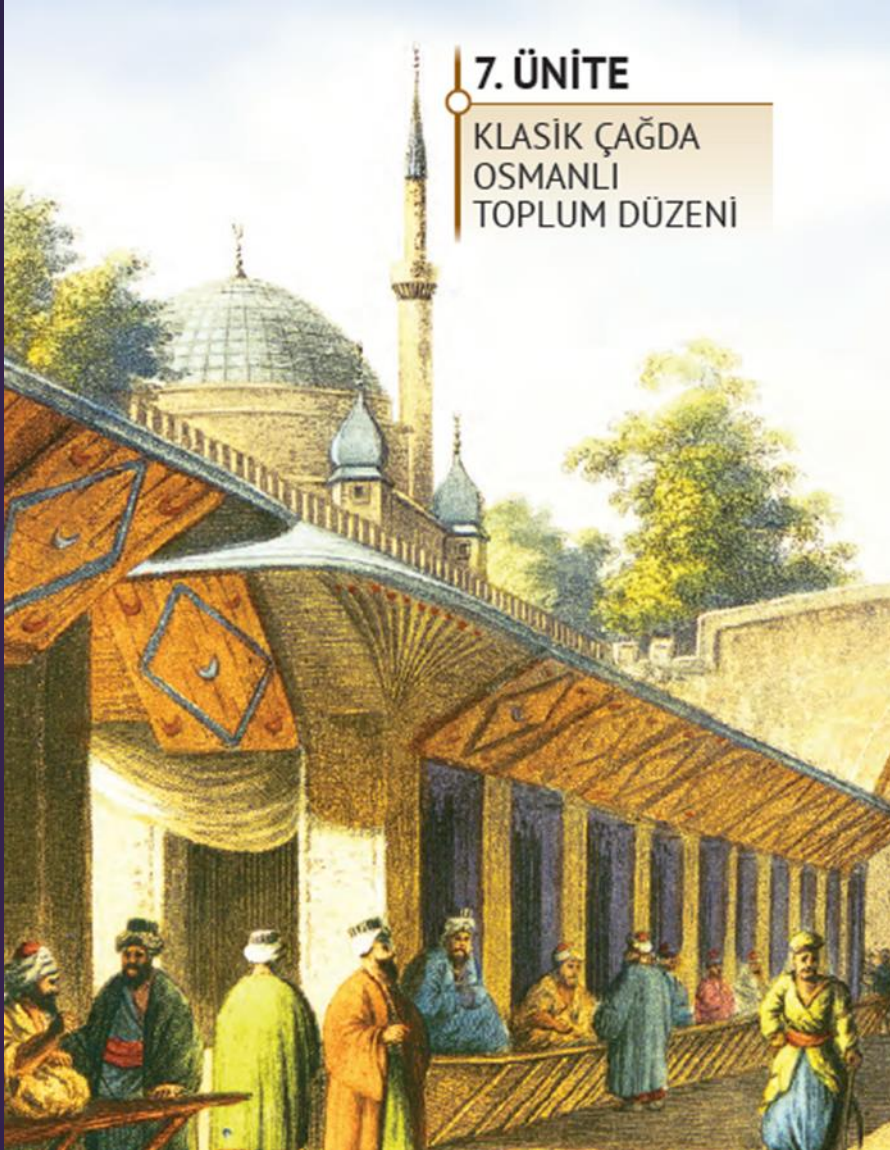

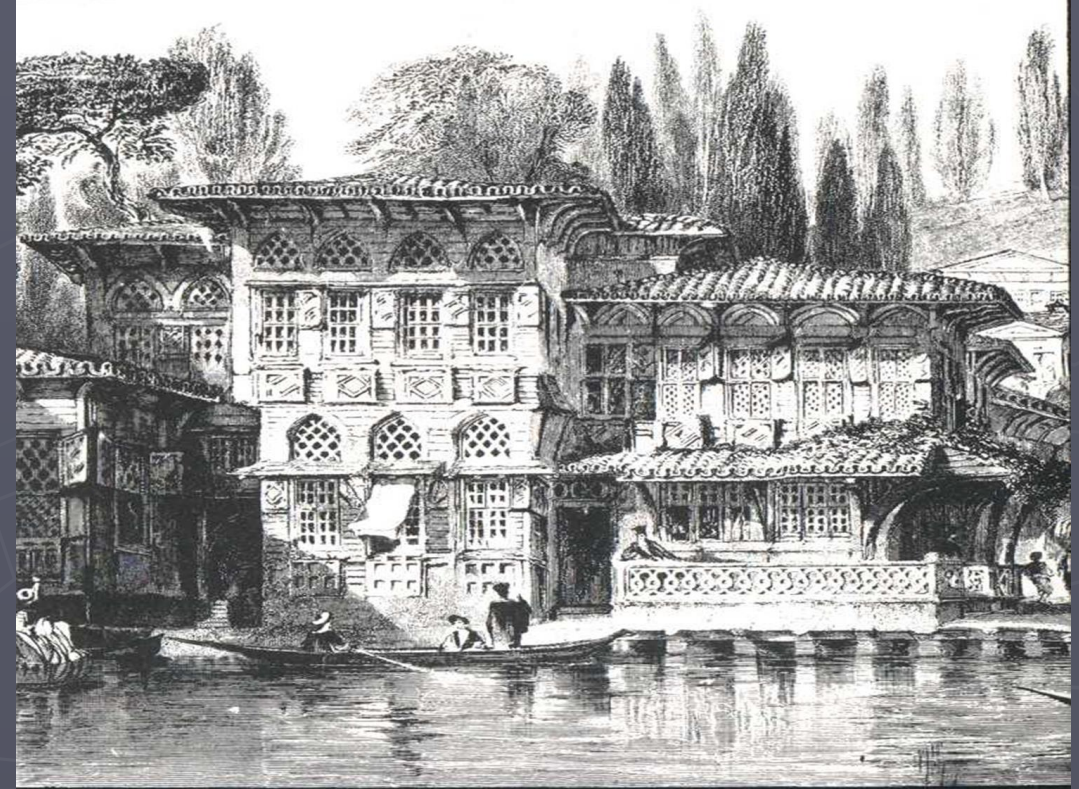
TARİH 10

ARİF ÖZBEYLİ

7.1 OSMANLI MİLLET SİSTEMİ

7.1.1. OSMANLI TOPLUM YAPISI

- Osmanlı Devleti kurulduğunda halkının tamamı Türktü. Sonraki dönemde toprak genişlemesi sonucu bir çok ulus (Yunan, Bulgar, Sırp, Arnavut, Macar, Hırvat, Sloven, Romen, Arap Macar...) Osmanlı yönetimine girdi. Osmanlı Devleti çok uluslu bir imparatorluğa dönüştü.

- Osmanlı toplumunda ,bir yandan bazı yeni sosyal grupların oluşması, diğer yandan devletin hakimiyet sınırlarının genişlemesi sonucunda topluma dahil olan insanlara belli statüler kazandırılarak toplum içindeki yerlerinin belirlenmesi, Osmanlı insan-toplum anlayışı ve yönetim felsefesine göre gerçekleşmiştir. Konuyla ilgili Osmanlı literatürü incelendiği zaman ,şöyle bir anlayışla karşılaşılır: **insan yaratıkların en şereflişidir. O, yaratılışı gereği medenidir.**

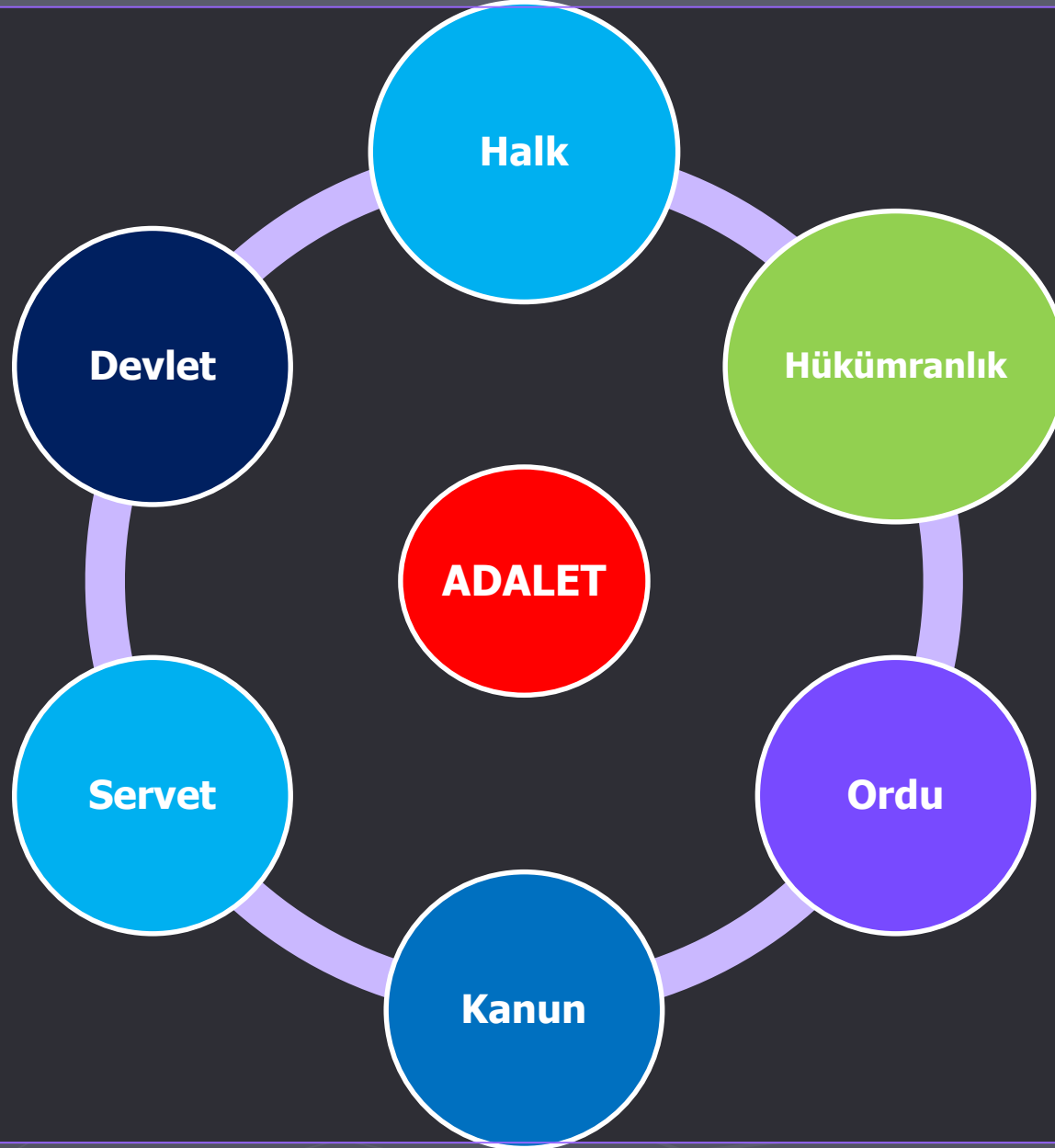
► O halde geçimini temin edebilmek ve hayatını sürdürebilmek için diğer insanlara muhtaçtır. İşte bu ihtiyaç toplumların veya milletlerin oluşmasına yol açmıştır. Çünkü, toplum hayatını sür-dürebilmek **ancak dayanışma ve yardımlaşmayla** mümkündür. Toplum üyeleri arasındaki uyumun devamı, her ferdin toplum içinde yaratılıştan sahip olduğu yeteneğinin gerektirdiği mevkide bulunmasına ve bu yerini korumasına bağlıdır. Böyle bir iş bölümü, ister istemez toplumda bir farklılaşmayı ve tabakalaşmayı zorunlu kılar.

► Osmanlı toplum düzeninin felsefi temelini oluşturan bu bakış açısı, sadece teorik kitaplarda değil çeşitli alanlardaki uygulamalarla ilgili arşiv belgelerinde de, Kur'an'ın bir ayetine dayandırılıyor. Bu ayete göre; Toplum hayatının oluşması ve sağlıklı işleyebilmesi için Allah insanları farklı kabiliyetlerde yaratmıştır. Her toplum üyesi, kabiliyeti ve bilgi birikimine göre iş yapmalı ve emeği karşılığında gelire sahip olmalıdır.

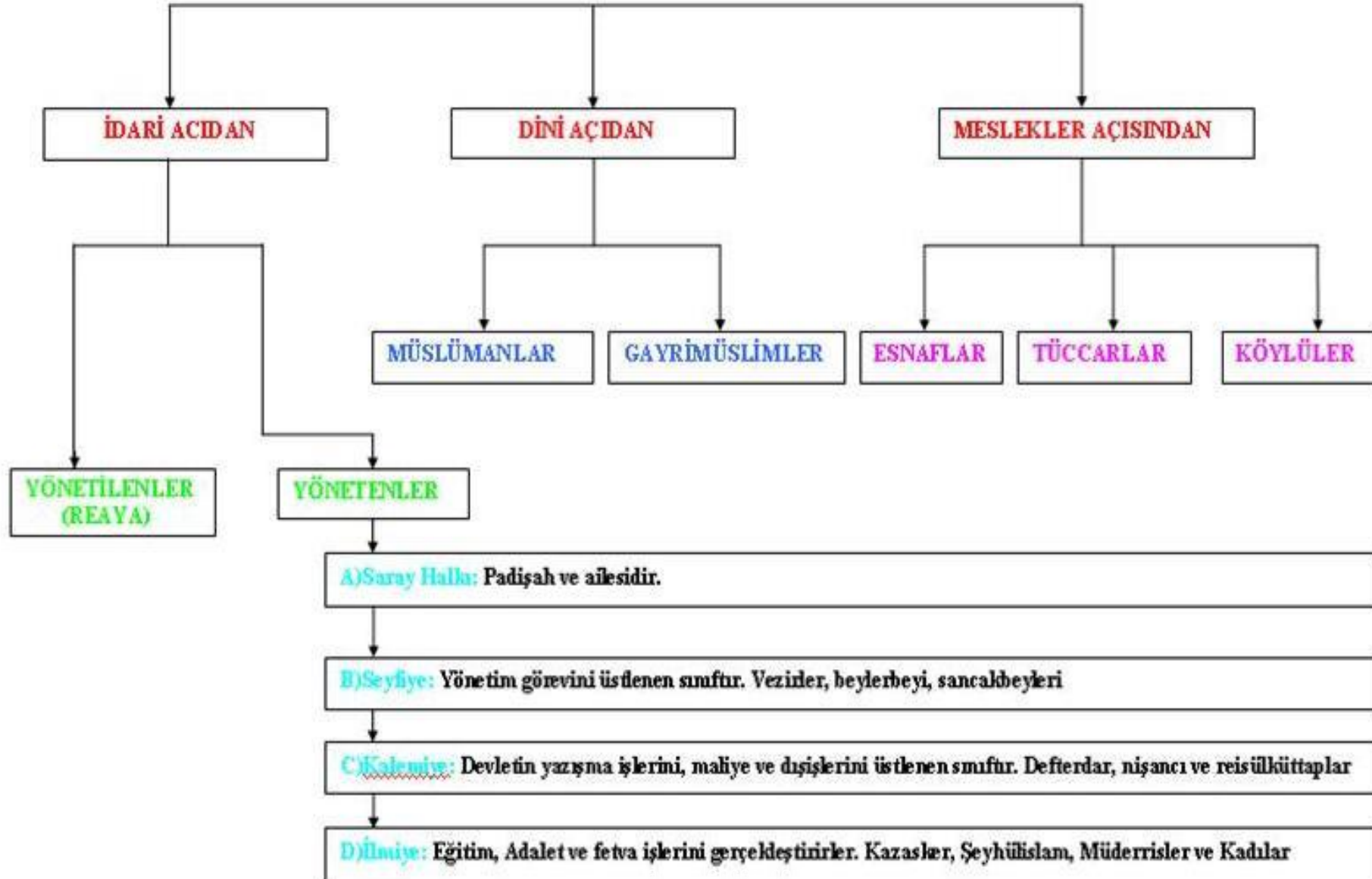
- Osmanlı toplum düzeninin ve yönetim felsefesinin temelini oluşturan bu fikirler, "daire-i adliye" yani "adalet dairesi" veya "hakkaniyet çemberi" adı verilen bir formülle açıklanmıştır.

NOT: Bu çok uluslu yapının çatırdayarak, Osmanlı Devletinin parçalanmasına neden olan en önemli dış gelişme FRANSIZ İHTİLALİ'dir.

Hakkaniyet Çemberi

OSMANLI TOPLUM YAPISI

2010-LYS

18.

I. Sahn-ı semân Medreseleri	Kadı ve müderris yetiştiren yüksek okullar
II. Salyaneli Eyaletler	Timar sisteminin uygulanmadığı eyaletler
III. Reaya	Yönetenler
IV. Has	Yüksek dereceli görevlilere verilen dirlik
V. Vaka-i Hayriye	Yeniçeri Ocağının kaldırılması

Yukarıdakilerden hangisinin açıklaması, karşısında yanlış olarak verilmiştir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

1- DEVLETİN RESMİ TASNİFİNE GÖRE OSMANLI TOPLUMU

► a-Yönetenler: Askeri sınıf

- Askeri sınıf, padişahın dini ya da idari yetki tanıdığı devlet görevliler-den oluşuyordu.

Bunları,saray halkı,

seyfiye,ilmiye ve kalemiye diye gruplara ayırmak mümkündür.

► **b-Yönetilenler:Reaya**

- Osmanlı Devleti'nde, askeri sınıf dışında kalan, dolayısıyla yönetime katılmayan, geçimini tarım ve sanayi alanında üretim yapmak ve ticaretle uğraşmak suretiyle temin eden ve devlete vergi veren kesim, toplumun ikinci sınıfını oluşturuyordu. Bu sınıfa **raiyyet sınıfı veya reaya** deniliyordu.

2-YERLEŞİM DURUMUNA GÖRE OSMANLI TOPLUMU

- ▶ a- Şehirliler: 1-Askeriler (Yönetenler = Seyfiye,ilmiye,kalemiye) 2-Tacirler 3-Es-naf 4-Diğer gruplar (yabancılar,yabancı temsilciler,yabancı tacirler veya gezginler, işsizler,seyyar satıcılar,seyyidler)
- ▶ b- Köylüler
- ▶ c- Göçebeler

OSMANLI TOPLUMU

DEVLETİN RESMİ TASNİFİNE GÖRE OSMANLI TOPLUMU

YERLEŞİM DURUMUNA GÖRE OSMANLI TOPLUMU

a-Yönetenler: Askeri sınıf

b-Yönetilenler: Reaya

Şehirliler

Köylüler

Göçebeler

**Saray halkı,
Seyfiye,
ilmiye ve
kalemiye**

Osmanlı Devleti'nde,askeri sınıf dışında kalan,dolayısıyla yönetime katılmayan,geçimini tarım ve sanayi alanında üretim yapmak ve ticaretle uğraşmak suretiyle temin eden ve devlete vergi veren kesim,toplulun ikinci sınıfını oluşturuyordu. Bu sınıfa raiyyet sınıfı veya reaya deniliyordu.

www.tariheglencesi.com

1-Askeriler (Yönetenler=Seyfiye, ilmiye,kalemiye)
2-Tacirler 3-Esnaf
4-Diğer gruplar
(yabancılar,yabancı temsilciler,yabancı tacirler veya gezginler,işsizler,seyyar satıcılar, seyyidler)

OSMANLI TOPLUMUNDA SOSYAL HAREKETLİLİK

- ▶ A) YATAY HAREKETLİLİK: Bir bölgeden bir bölgeye yapılan göç hareketlerine yatay hareketlilik denir.
- ▶ a)-Kuruluş ve yükselme dönemlerinde yatay hareketlilik:
- ▶ Bu dönemlerde yatay hareketlilik FETHEDİLEN yerlere doğru yerleşme şeklinde görülür. Osmanlı Devleti bu dönemde Balkanlar'daki Türk nüfusunu artırmak için yatay hareketliliği teşvik edici uygulamalar yapmıştır.

► Bu TEŞVİK UYGULAMALARI şunlardır:

1- Bataklık yada ıssız yerlere vakıflar kurmak yoluyla buraların ekonomik hayatını canlandırmış, insanların buraya yerleşmesini özendirmiştir.

2- Fethedilen yerlere yerleşeceklerle bir takım vergi kolaylıkları sağlanmıştır.

► **b)-Osmanlı Devletinde Duraklama Devri sonrası Yatay Hareketlilik:**

- 1- Bu dönemlerde kaybedilen yerlerdeki Türk ve Müslüman halk iç kesimlere göç etmek zorunda kalmıştır.
- 2- Nüfus artışı, ekonomik güçlükler ve eşkiyalık hareketleri gibi nedenlerle kırsal kesimdeki halk büyük kentlere göç etmiştir.

► B)-DİKEY HAREKETLİLİK

- Bir sınıftan başka bir sınıfa geçmek veya bulunduğu sınıf içinde daha yüksek mevkilere gelmeye "**Dikey hareketlilik**" denir. Ortaçağ Avrupa'sının sınıflı toplumlarında ve Hindistan'daki "Kast" teşkilatının katı sınıfsal yapısında **dikey hareketlilik** yoktur. Çünkü buralardaki sınıflar kan bağına dayanmaktadır. Örneğin; baron, dük, kont, lord olabilmenin şartı bu kimselerin soyundan gelmektir.

► Osmanlı Devletinde "kan bağına" dayanan sınıfsal bir yapı olmadığından **dikey hareketlilik** yoğun bir şekilde görülür. REAYA dediğimiz yönetilenlerden bir kişinin, yönetenlerden saydığımız seyfiye, ilmiye ya da kalemeye geçmesi mümkündür. (padişah olmak hariç) Bunun için başlıca iki şart vardı:

► **1-Müslüman olmak, 2- Eğitim öğretim görmek.**

- Reaya içindeki Müslüman olmayanların DEVŞİRME yoluyla Müslümanlaştığını ve kapıkulu sistemi içinde eğitimlerini tamamlayarak devletin önemli kadrolarında görev aldıklarını görüyoruz. Mesela 1453-1566 yılları arasında görev yapan 24 veziri azamın 20'si devşirmedir.

OSMANLI TOPLUMUNUN DİNİ YAPISI (MİLLET SİSTEMİ)

- Osmanlı Devletinde **Millet kavramı** günümüzdeki anlamından farklıydı. Aynı **din ve mezhepten** gelen topluluklar bir "millet" sayılıyordu. Buna göre Müslümanlardan başka 3 temel millet daha vardı: **Ortodokslar, Ermeniler ve Yahudiler**

► Osmanlı Devletinde yönetime katılmayan, geçimini tarım ve sanayi alanında üretim yapmak ve ticaretle uğraşmak yoluyla sağlayan ve devlete vergi veren halka **REAYA** deniliyordu. Reaya çeşitli din, dil ve ırklara mensup topluluklardan oluşuyordu.

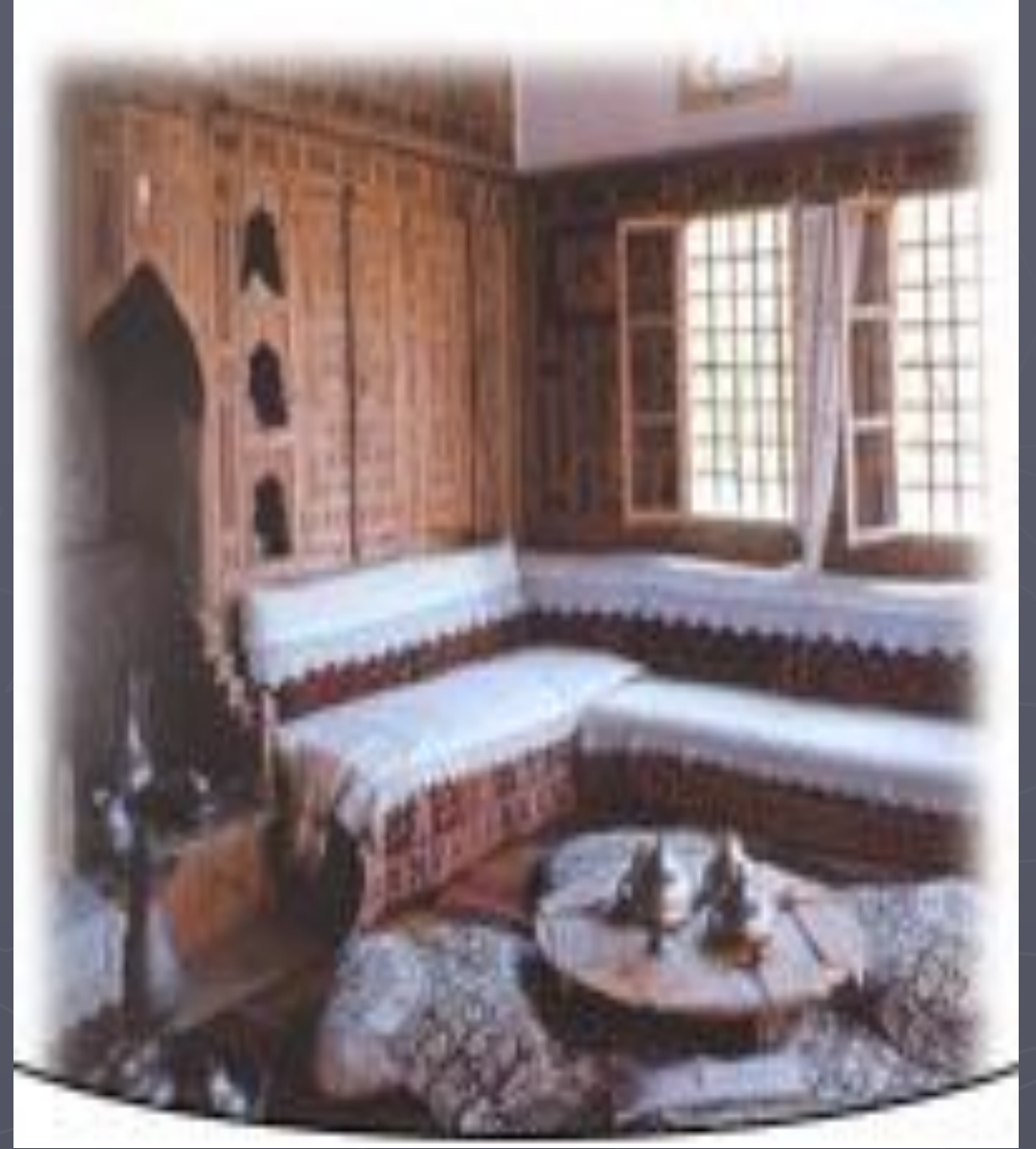
- **1- Müslümanlar:** Türkler, Araplar, Acemler, Boşnaklar ve Arnavutlar Müslüman milletini oluşturuyorlardı.
- **2- Ortodokslar:** Ortodoksların devletle ilişkileri FENER PATRİKHANESİ ve PATRİK tarafından yürütülüyordu. Patrik "vezir" seviyesindeydi. Seçimle ve padişahın onayı ile başa geçiyordu.

- 3- Ermeniler: "Monofizm" denilen bir öğretiyi benimsemişlerdi. Ortodoks kilisesi tarafından dinsizlikle suçlanıyorlardı. Ayrı bir patrikliği bulunmaktaydı.
- 4- Yahudiler: Osmanlı nüfusu içinde sayıları pek fazla olmayan Musevilere (% 1) bir millet olarak örgütlenme imkanı tanınmıştı. Bunlar ticaret, bankacılık gibi işlerle uğraştıkları için kısa za-manda zenginleştiler. Musevilerin devletle ilgili işlerinden İstanbul'daki "hahambaşı" sorumluydu.

3-OSMANLI TOPLUMUNDA AİLE

- Osmanlı ailesinin yapısını İslam hukuku ve Türk töresi şekillendiriyordu.
- Kınalızade Ali Efendi'nin ilk Türkçe ahlak ki-tabı olduğu için Osmanlı toplumunu geniş ölçüde etkileyen **Ahlak-ı Alai** (İstanbul 1833) adlı ki-tabına göre ,insanın tabiat şartlarından koruna-bilmesi için bir eve ve eşyaya, cinsini koruyabilmesi, neslini sürdürebilmesi ve mutluluğa kavuşabilmesi için bir eşe, çocuklara ihtiyaçları olan uzun süreli bir eğitim verilebilmesi için de bir aileye sahip olması gerekiyordu.

- II. Abdülhamid Han zamanında Osmanlı ülkesinde bulunan Edmondo da Amicis, Constantinopoli adlı eserinde:

► "Paşasından sokak satıcısına kadar istisnasız her Türk'te vakar, ağırbaşlılık ve asillik ihtişamı vardır. Hepsi, derece farkları olmasına rağmen, aynı terbiyeyle yetişmişlerdir. Kıyafetleri farklı olmasa, İstanbul'da bir başka tabakanın olduğu belli değildir... İstanbul'un Türk halkı, Avrupa'nın en nazik ve kibar cemaatidir.

► En ıssız sokaklarda bile, bir yabancı için küçük bir hakarete uğrama tehlikesi yoktur. Namaz kılınırken bile bir Hristiyan camiye girip, Müslüman ibadetini seyredebilir. Size bakmazlar bile, küstahça bir bakış değil, sizinle ilgilenen mütecessis bir nazar dahî göremezsiniz. Kahkaha ve kadın sesi duyamazsınız.

► Fuhuşla ilgili en küçük bir olaya şahit olmak imkân dışıdır. Sokaklarda bir yerde birikmek, yolu tıkamak, yüksek sesle konuşmak, çarşıda bir dükkânı lüzumundan fazla işgal etmek, ayıp sayılır..."
demektedir.

- Evlenme **kadı** huzurunda yapılır ve kayıtlara geçirilirdi. Bunlara **şer'iyecilleri** denirdi. Erkek evlenirken kadına **mehir** denilen bir nikah bedeli veriyordu. İslam, eski bir Arap adeti olan mehri kadın lehine düzenlemiş, bunun tamamen kıza ait olduğu ,bunda başkasının hiçbir hakkı olmadığı prensibini getirmişti.

- Evlilikte karı-koca mal ayrılığı rejimi kabul edilmişti. Bu da İslam hukukundan kaynaklanıyordu.
- **Mahkeme Sicillerinden** anlaşıldığı üzere, nazariye de teşvik edilmediği gibi, uygulamada da çok evliliğe ender rastlanıyordu.

tariheglencesi

Kanalıma abone olup, destek olabilirsiniz.